

Sayı: 03/358

Tarih: 07.05.2010

Sayın Büro Yetkilisine,

Odamıza üyelerimiz tarafından sıkça sözlü olarak da iletilen; "plan değişikliklerinde müellif görüşü alınıp alınmaması", "müellif görüşü ve telif hakkı ilişkisi" ile "müellif görüşü verilmesinde ücret alınıp alınmayacağına" ilişkin konularda, üyelerimizin yanı sıra bazı kamu kurumlarınca da Oda görüşümüz istenmiştir. Yazılı olarak Odamıza iletilen konular Yönetim Kurulumuz tarafından bir arada ele alınarak değerlendirilmiştir.

TMMOB Kanunu uyarınca çıkarılan "Şehir Plancıları Odası Ana Yönetmeliği"nin 6. maddesinde Odanın amaçları tanımlanmıştır. Belirlenen amaçlar arasında yer verilen;

a) Ülke ve kamu çıkarları çerçevesinde şehir ve bölge planlaması mesleği ile ilgili bütün konularda mesleğin ve meslektaşların görev ve yetkilerini düzenlemek,

b) Oda üyelerinin birbirleri ile ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak, meslek haklarına sahip çıkmak, kent planlama ve bilimini geliştirmek,

yönündeki düzenlemeler gereğince, konunun Oda Yönetim Kurulu tarafından kapsamlı biçimde ele alınması ve bu konuya ilişkin Oda görüşünün oluşturulması gerektiğine karar verilmiştir.

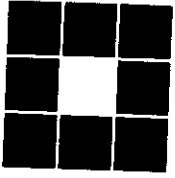
Bu çerçevede konu; 6235 sayılı "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu", 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu", "TMMOB Şehir Plancıları Odası Ana Yönetmeliği", "Plan Yapımını Yüklenecek Müelliflerin Yeterliliği Hakkında Yönetmelik", "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik" in ilgili hükümleri ve Danıştay'ın konuya ilişkin kararları bir arada değerlendirilerek incelenmiş ve aşağıdaki görüş oluşturulmuştur.

Bilindiği üzere imar planları, 3194 sayılı İmar Kanunu ve bu kanun uyarınca çıkarılmış olan yönetmeliklerde belirlenen kurallara bağlı olarak, mevzuatta tanımlanan kurum ve kuruluşlardan alınacak veriler doğrultusunda hazırlanan, onama yetkisine sahip kurumlar tarafından onaylanarak yürürlüğe girebilen, onay sonrası askıya çıkarılarak plandan etkilenenlerin katılım ve itirazlarına açılan, itirazların değerlendirilmesi sonrasında kesinleşen ve onaylanmasıyla aleni duruma gelen kamusal belgelerdir.

İmar planlarının hazırlanması ve onaylanmasına ilişkin kurallar ile bu planlarda yapılacak plan değişikliklerine ilişkin kurallar, "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik"te belirlenmiştir. Söz konusu yönetmelikte Plan değişikliği; "Plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, teknik ve sosyal donatı dengesini bozmayacak nitelikte, bilimsel, nesnel ve teknik gerekçelere dayanan, kamu yararının zorunlu kılması halinde yapılan plan düzenlemeleridir" biçiminde tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmeliğin "İmar Planı Değişikliklerinde Uyulması Gereken Esaslar" başlıklı Üçüncü Bölümünde, plan değişikliklerinin yapılması ayrıca kurallara bağlanmıştır. Bu bölümde yer alan 27. maddede; "İmar planlarında bulunan sosyal ve teknik alt yapı alanlarının kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesine dair plan değişiklikleri zorunluluk olmadıkça yapılmaz" denilirken, zorunlu hallerde böyle bir değişiklik yapılabilmesi için gerekli olan koşullar tanımlanmıştır. 2.9.1999 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmeliğin 27. maddesinin 1. fıkrasının 4. bendi ile "plan müellifinin gerekçeli uygun görüşünün alınması" zorunlu şart haline getirilmiştir.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından Yönetmelikte yapılan ve 13.01.2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile de söz konusu "plan müellifinin uygun görüşünün alınması" şartı Yönetmelikten kaldırılmıştır. Ancak, Yönetmeliğin 27. maddesinde yer verilen "plan müellifinin gerekçeli uygun görüşünün alınması şarttır" hükmünün kaldırılmasına ilişkin 13.01.2005 tarih ve 25699 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik Değişikliği'nin ilgili bölümü, Danıştay 6. Dairesi'nin 18.10.2006 günlü, E: 2005/1441. K: 2006/4862 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Söz konusu Danıştay kararında ve benzer konularda alınmış diğer bazı Danıştay kararlarında, "plan müellifinin gerekçeli uygun görüşünün alınması" koşulunun korunması gerektiğine ilişkin kararlar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile de ilişkilendirilmiştir. Bu kapsamda bakıldığında, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik çerçevesinde imar planlarında yapılacak değişikliklerde plan müellifinin gerekçeli uygun görüşünün alınmasının zorunlu olduğu, yargı kararları ile de kesintilmiş durumdadır.

Yargı kararlarıyla korunan, plan değişikliklerinde plan müellifinden alınması gereken görüşe ilişkin yönetmelik düzenlemesi, bir yandan söz konusu imar planını hazırlayan müellifin hazırlamış olduğu planın bütünlüğünün korunmasını, planı hazırlayan müellifinin plan kararları üzerindeki söz hakkını korumayı amaçlarken, diğer yandan da imar planlarında yapılmak istenen değişikliklerin sınırlandırılması amacını taşımaktadır.

Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca üstlenilen imar planlarını hazırlayan plan müelliflerinin mesleki sorumluluğu, plan yürürlükten kalkarak yenileninceye kadar devam etmektedir. Bu nedenle, Yönetmelik hükmü gereği istenen görüş karşılığında müellifler tarafından ayrıca bir ücret talep edilmesi olanaklı değildir. İmar planlarının hazırlanması aşamasında, "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik" hükümlerine uygun biçimde plan yapılması için alınmış olan ücretler, plan yürürlükte kaldığı sürece Yönetmelik gereği ortaya çıkan hakların yanı sıra sorumlulukların da karşılığıdır.

Diğer yandan plan değişiklikleri, değişikliğe konu olan alanda yeni bir plan kararı verilmesi anlamını taşıyacağından, plan yenileninceye dek hak ve sorumlulukları devam eden plan müellifi açısından Plan Yapımına Yüklenecek Müelliflerin Yeterliliği Hakkında Yönetmeliğin, "Plân müelliflerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 13. maddesinin "f" bendinde yer alan sınırlama kapsamına da girmektedir.

f) Plân kararlarının verilmesinde, hiçbir kişi ve kuruluştan, sözleşme kapsamı dışında herhangi bir aynî veya nakdî menfaat temin edilemez. Menfaat temin ettiği tespit edilenler hakkında kanunî işlem yapılır.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, Yönetmelik gereği imar planı değişikliklerinde geçerli olan "plan müellifinin uygun görüşünün alınması" kuralı, plan müellifinin mevzuattan kaynaklanan bir hakkı olmasının yanı sıra sorumluluğudur. Mevzuatta düzenlemesi yapılmış olan ve alınması zorunlu kılınan bu görüş karşılığında, TMMOB Şehir Plancıları Odası tarafından bir bedel belirlenmesi yapılması söz konusu olmadığı gibi, plan müellifleri açısından "plan kararlarının verilmesinde menfaat temin edilmesi" anlamına gelecek böylesi bir ücretin talep edilmesi ise olanaklı değildir.

Gereği için bilgilerinizi rica ederim.

Dr. Umit ÖZCAN

Genel Sekreter

Dağıtım:

Gereği için;

- Serbest Şehircilik Büroları